

PRAGA (19) *sb f*

prąga (13), **pręga** (6); *prąga BartBydż, RejWiz, GórnDworz, Mącz* (2), *KlonWor*; *pręga KochPieś, Calep* (2); *prąga* : *pręga GroicPorz* (7:3).

a *jasne*.

sg *N* *prąga* (3). ◇ *G* *prągi* (14). ◇ [*D* *prądze.*] ◇ *A* *pręę* (1). ◇ [*L* *prądze.*] ◇ *pl* [*N* *prągi.*] ◇ *A* *pręgi* (1).

Sł stp: prąga, pręga, Cn: prąga, pręga, Linde XVI – XVII w: prąga, pręga.

1. *Słup, przy którym wystawiano przestępców na widok publiczny lub wymierzano im kary cielesne; pręgiarz; palus (collum stringens a. numellarius) Cn* (14) : [*WilkPozn* II 1562 nr 72; *Powieść* [...] o niektorej niewieście/ która fwego mężą swoim fałszywym wołaniem dała władzić do ciemnice/ potym do prągi. *HistPonc* D3; *Także ci ktorzy sie prądze/ śmierci/ albo vrznieniu vchá odkupuią/ wżytcy są bezecni SzczerbSpecSax* 17.]

[*Zwrot: »postawić, (po)stawion na prądze«: iegli syná swoiego włafnego dla słow żony wálzey zábijecie/ gorzey sie wam przyda niż onemu rycerzowi ktory dla słowá swoiey żony był poſtháwion nieſpráwiedliwie ná prądze. HistPonc* D3; [*mówi mąż do żony wracajúcej nocą od kochanka:*] *záiſte powiádamci iż tám będzieſz przede drzwiami aż cie ſtroża nádeydzie/ á iutro cie poſtháwiá ná prądze. HistPonc* D4, D3v, D6.]

Wyrażenie przyimkowe: »u prągi« (14): *GroicPorz* oo4v; *Złodzieiá nedorofłká naprzod rozgá karzą: A wtory raz odchodzi z pryłkowáną twarzą. Przecię tyka cudzego/ robi ciemnym ruſzem: Choć nie ieden v prągi zoſtanie Máłkułzem [tj. zostanie mu obcięte ucho]. KlonWor* 37; [*Drwá rąbáne/ albo trawę kołzoną/ gdyby kto wnocy kradł/ będzie wiſiał/ a iegli we dnie/ tedy tego v Prągi chłofłá/ y ſztuká fkory przypláci. SzczerbSpecSax* 111, 176].

~ *Zwrot: »u prągi bić, bit, merskać, sieczon, usieczenie«* [*szyk zmienny*] (4:2:1:1:1): *A iegliby rzecz krádziona mniej niż trzy złote ważyłá/ á kradzieſtwo by ſye ſtáło we dnie/ v Prągi ma być bit GroicPorz* kk, b4, tv, xv, kkv, kk4v; *Mastigia. Latine Verbero, Godny Karánia/ v prągi włieczenia/ Lotr/ ſzubienicznik/ Niecnotá. Mącz* 210d, 236a; *roſkazał gi Craffus merſkác v pręgi/ aż do ſmierci GórnDworz* L5; [*SzczerbSpecSax* 521].

Wyrażenie: »karanie, karan u prągi« [*szyk 2:1*] (2:1): [*persony od męki wolne:*] *Młodſzy niż czternałcie lat/ ktorzy v Pręgi miotłami máią być karáni: Stárzy/ ná pámięci y ná rozumie zefzli/ niewiálty brzemiennie GroicPorz* ii, kk, oo4; [*Prągá. poena in cute et carne/ karánié v prągi o co bywa. GroicRejestr* G]. ~

2. *Smuga, linia, pas* (5) : *Skoro wrzucił wędeczkę wnet włowił Pſtrągá/ Co owo przezeń bywa iáko złota prągá. RejWiz* 65v; *Calep* [1135]b.

[*Szereg: »prągi i linię«: To drzewo [aloes] ma po ſobie prągi y linię UrzędowHerb* 318a.]

a. *Ślad po uderzeniu, blizna, szrama* (1) : *Vibex – Dęga, pręga, blizna. Calep* 1120b; [*UrsinGramm* 183].

b. *Tęcza* (1) : [*Bóg mówi do Noego:*] *Włozę ná niebo znákomitą pręę/ Którą gdy vyźrzę/ wſpómnię ná przyſięę/ Ze mam hámowác niezwyčajną wodę KochPieś* 33.

c. [*Żyłkowanie liści:*

Szereg: »prągi albo stromy«: Drzewo to [gwajak] w Indiiéy [...] roście ná wyśpiéich [...]: ma liście podobné iáko źiele Bábká/ prągi álbo ftromy po nim iáko ná liftku Bábce *UrzędowHerb* 347b.]

d. *Prawdopodobnie: Ślad na wodzie za płynącym statkiem (1) : Meastrum, prąga BartBydg* 87b.

Synonimy: **2.** linija; **a.** blizna, dęga, pas, promień, szram, znak; **b.** dęga, tęcza.

Cf [PRAĞ], PRĘGIERZ

JDok